

Posudek byl vypracován na základě objednávky pro:
Rada pro rozhlasové a televizní vysílání
Krátká 10
10000 Praha 10

**Posouzení nebezpečnosti reality show
(VV, BB) pro děti do 15 let
- 1. posuzované období -
(2. část)**

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.

20. října 2005

Praha

Reality show typu Big Brother (dále jen bb či vv pro VyVolení) jsou komerční televizní variantou zážitkových kurzů. Využívají psychiky adolescentů a mladší dospělosti k tomu, aby vytvořily výrazné, pozorovatelné emoce. Ty zaručují diváckou sledovanost a přísun zisků v podobě SMS a reklam. Mezi vlastnosti této psychiky patří:

Velká potřeba komunikovat a vyřikávat si své myšlenky.

Nedokonale zvnitřnělé zásady.

Neschopnost se ovládat.

Hledání své dospělé identity.

Dá se říci, že jako dítě okolo roku se učí stát, pustit se rodiče a samo chodit, tak adolescent se učí stát sám v komplikovaném světě hodnot dospělých. Zkouší různé taktiky, pózy, manipulace, zásady či metody a hledá, co mu lépe sedne, co se vyplácí atd.

Pro tuto vývojovou fázi je tato hra zajímavá a možná i trochu přínosná, protože ukazuje lidi v tomto procesu. My se však bavíme o tom, zda je vhodné či alespoň neškodné, aby tento pořad sledovaly děti do patnácti let?

Ilustrací tohoto může být rozhovor Petra Zvěřiny z vv: „Musíš na sebe upozornit, aby se tě báli.“ To je strategie, kterou Petr považuje za nejlepší, zkouší ji a zároveň doporučuje Wendy. Tato zásada je však jen jednou z mnoha, kterou v dané situaci může upotřebit. Aby divák měl z této show osobní prospěch, musí být schopen sledovat osudy Petra od začátku až do jeho neslavného konce. Teprve, až když v hlavě udrží všechny tyto informace, může z nich odvodit svůj soukromý závěr o kvalitě navrhované taktiky. Školní děti však toto paměťové rozpětí nemají - usuzují na pravdivost slov z přesvědčivosti momentálního projevu - z nonverbálních a paraverbálních informací v daném okamžiku.

Tedy je třeba říci, že toto v zásadě není vhodný pořad pro děti do patnácti let. Očividné a na první pohled bijící důvody jsou:

Přímá agrese v podobě vulgarity a hrubosti („Kdybys měla péro mezi nohama, tak už tady ležíš v krvi.“)

Explicitní záběry na pohlavní orgány v intimních chvílích. (vv 14.9.) Erotické scénky i bez viditelného obnažování pohlavních orgánů (např. vv 27.8.).

Některé záběry spíš vypadají jako reklama na kouření a alkohol.

Pochybný hodnotový systém, který definuje úkoly, odměny a tresty.

Absence morálního hlediska, tj. nutnost někdy odolávat přirozeným sklonům, které jsou v dané situaci škodlivé či z jiného důvodu špatné.

Instrumentální a utilitární vztah k citům, vztahům a lidem.

Škodlivost televize a jednotlivých pořadů

Posuzování reality show se často zvrhává v posuzování jednotlivých výroků, gest či izolovaných událostí. To je trochu krátkozraké. Stávající věda není schopna vysledovat dopad izolovaných televizních událostí (jednotlivých výroků či scén) na psychiku dítěte, avšak vcelku bezpečně dokáže posoudit (stejně jako rodiče) vhodnost určitých prostředí pro děti.

Rodiče také nejsou schopni dokázat, jakými jednotlivými událostmi určitá parta kazí jejich dítě. Prostě posuzují druh prostředí, celkovou úroveň přítomných lidí a z toho usuzují na vhodnost či škodlivost pro jejich dítě.

Z této perspektivy je zřejmé, že reality show představují prostředí adolescence a mladší dospělosti v podobě večírků, nadměrné konzumace omamných látek, uvolněného chování, pokleslé mluvy, které v realitě většinou skryje noc či soukromí. Kdyby v takovém prostředí v realitě pobývaly děti tak dlouho, jak se na tyto pořady dívají na televizi, byl by to dostatečný důvod pro zásah OSPOD (orgánu sociálně-právní ochrany dětí) pro podezření ze zanedbávání výchovy a ohrožování mravního vývoje dětí. Jestliže toto prostředí je pro děti velmi nevhodné v realitě, je třeba konstatovat, že je i nevhodné jej vysílat v denní dobu (6:00-22.00).

I když televize je vcelku nový fenomén - k její masovému rozšíření došlo válce - přesto již existuje dostatek výzkumů, které dokazují její škodlivost pro děti (s výjimkou naučných pořadů). Důkazy se opírají o tři skupiny argumentů:

1) **Kvantitativní důkazy.** Na velkém vzorku lidí se sleduje vliv televize na jejich životní úspěšnost. Již se objevují i longitudinální výzkumy, které sledují lidi od dětství až do dospělosti. Přesvědčivý v tomto směru byl výzkum přes 300 dětí na Michiganské universitě, který probíhal od roku 1977. Výsledky jsou vcelku jednoznačné. Jak muži, tak ženy, kteří v dětství sledovali agresivní pořady v televizi, vykazují troj- až čtyřnásobný nárůst trestné činnosti, mají více dopravních přestupků, mají sklon fyzickému domácímu násilí atd. Podobných výzkumů, které z různých hledisek zkoumají škodlivost televize, je však dnes už celá řada.

2) **Specifické působení.** Klinické sledování dětí nadměrně sledujících televizi odhaluje, že televize má specifický dopad na děti, který nevyvolávají jiné příčiny či poruchy. Jedná se o tzv. *syndrom televizního dítěte*. Ten představuje zhoršené schopnosti soustředění, impulsivitu, nekritičnost vůči reklamě, zhoršenou schopnost číst, komunikovat a navazovat sociální vztahy, pocity prázdna a nudy (deprivace z nepřítomnosti reálných lidí) atd. Z tohoto působení tedy můžeme vyčíst, že působení je převážně jednosměrné - televize víc působí na dítě, než že by určité povahové vlastnosti dětí určovaly, co se bude v televizi vysílat, nebo na co se ony budou koukat.

3) **Kvalitativní výzkumy.** Tyto výzkumy odhalují podobu televizního působení na příkladech jednotlivých lidí. Nejde o to postihnout míru závislosti patologických jevů na sledování televize, ale postihnout mechanismy, kterými televize působí. Zde se odhalují vlivy, které zcela zřetelně odkazují na televizní prostředí. Například množství zobrazovaných

patologických jevů v televizi výrazně narostlo od sametové revoluce. I když je otázka, jak s tímto souvisí paralelně rostoucí kriminalita dětí, přesto je více než podezřelé, že děti při své kriminální aktivitě používají atypické nástroje, například baseballovou pálku. Je zřejmé, že tento model nemohlo převzít z běžné české reality. Muselo být inspirováno televizními a počítačovými vzory, protože tam se naopak objevuje baseballová pálka velmi často ne jako sportovní náčiní, ale jako nástroj mezilidské agrese. Tyto kvalitativní rozborů trestných činů rovněž potvrzují inspiraci, a tedy i škodlivý vliv televize na děti.

Princip zachování kvalitativní orientace. Je zřejmé, že televize působení zobrazovaných scén většinou oslabuje. Není stejné vidět vraždu v televizi, jako ji zažít v realitě. Podobně čím kvalitnější výchova, tím dříve si děti začnou uvědomovat, že televize není reálný svět. Nicméně žádný z těchto faktů nepřevrací kvalitativní směr působení zobrazované scény. Tedy jestliže je scéna škodlivá v realitě a dítěti by neprospívalo, aby bylo jejím svědkem v realitě, pak televizní přenos nemůže udělat z této scény podívanou, která by dítěti prospívala. Stále zůstane škodlivou a pro děti nevhodnou, byť v oslabené míře. K tomuto principu se ještě několikrát vrátíme. Každopádně z něj můžeme odvodit orientační kritérium pro posouzení vhodnosti televizních programů pro děti.

Kritérium pro posouzení vhodnosti televizních programů pro děti

Orientační kritérium pro posouzení vhodnosti programů pro děti poskytuje následující úvaha. Televize je nástroj, který zprostředkovává lidem vzdálená či jinak momentálně nedostupná prostředí. Dokumenty nás přenášejí do dalekých krajů. Filmy nám dávají zažít příběhy, které sami nezažijeme. Stejně tak i reality show představují společnost určitých lidí, se kterými bychom jinak nepřišli do styku.

Například podle iDnes měla Nova v domě Filipa gaye pornoherce, Sylvu erotickou pracovníci, Evu bisexuálku, Milana, který jeden čas provozoval nevěstinec, Lenu modelku, travestitu atd. Jakkoli my dospělí můžeme být tolerantní vůči těmto lidem v občanském styku, přesto takovou společnost těžko můžeme považovat za vhodnou pro naše nedospělé či prepubertální děti. Jestliže taková společnost je pro naše děti nevhodná v realitě, tak se rozhodně nemůže stát vhodnou, když ji do našich domovů přenášejí televize. Její vliv televizní přenos oslabí, ale kvalitativně nezmění, jak bylo již řečeno. Stále bude špatná a nevhodná, ale samozřejmě o trochu méně, než kdyby naše dítě v této společnosti bylo fyzicky přítomno.

Mají být do posuzovaného vzorku zahrnuty všechny děti, nebo jen zdravé a normální?

Negativní vliv televize je tím větší, čím více selhává rodina. Tedy negativně formující vliv reality show dopadne nejvíce na ty děti, které již tak mají dost těžký osud. Nelze tedy

spoléhat pouze na ochraňující rodiny. Televize sice nemůže zastoupit výchovné působení rodičů, ale v žádném případě by nemělo být médiem, který výchovné působení rodičů komplikuje či dokonce maří.

Skoro 60 % občanů vyjádřilo přesvědčení, že reality show nejsou vhodné pro děti. Prima ve svém posudku konstatuje, že toto mínění veřejnosti bude ignorovat, že škodlivost tohoto pořadu mohou posoudit pouze odborníci. Vysílá snad Prima pouze pro odborníky či pouze odborníci vychovávají děti v ČR? Jakkoli je názor odborníků nezastupitelný, přesto odpovědnost za výchovu dětí nesou rodiče a ti by měli mít hlavní slovo při posuzování vhodnosti těchto pořadů. Považovat rodiče za neschopné posoudit vhodnost určitých programů pro jejich děti je ze strany Primy minimálně netaktní a urážející.

Stejně musíme odmítnout argument FTV Prima, že posuzování reality show je nutno omezit pouze na zdravé, normální jedince s vychovateli. To by byla pravda, kdyby se pouze tito diváci se dívali na televizi. Podobně zákon ochranou dětí mezi 6. - 22. hodinou nemíní pouze zdravé děti. Zákonodárcovým úmyslem bylo ochránit všechny děti, které by mohly být případným nevhodnými pořady ohroženy.

Na televizi se dívají všechny kategorie lidí - zdraví, nemocní, mladí, staří, děti s rodiči i bez. Televize musí být vhodná pro všechny. Pro vybrané skupiny lidí jsou jiná speciální média, ať specializované časopisy, kabelové či satelitní vysílání či různé druhy videopůjčoven ap. Televize Prima i Nova jsou celoplošné televize a z toho jim vyplývají výhody, ale i nevýhody v podobě závazků vůči veřejnosti a různých jiných omezení.

Podobně na základě těchto výzkumů a závěrů je možno formulovat doporučení pro rodiče, která jsou zmíněná níže. V následujících odstavcích probereme jednotlivé oblasti, které dokazují, že probírané reality show jsou nevhodným pořadem pro děti, který vážně ohrožuje jejich morální, osobnostní i psychosexuální vývoj.

Otázka vlivu pornografie a zobrazované erotiky

I když se sexuální morálka v mnohém výrazně uvolnila, přesto je zřejmé, že každý jedinec musí své sexuální pudry ovládat alespoň to té míry, aby se nedostal do konfliktu se zákonem. Ve výchově dětí nám však jde o více než o tento minimalismus. Chceme naše děti naučit ovládat sexuální chování a pudry do té míry, aby jim sloužily k životní spokojenosti, tzn. podle jejich přání a hodnot například k navázání a prohloubení vztahu, založení rodiny atd. Při výchově se snažíme vyhnout dvěma extrémům - přeceňování sexu a pruderii.

S touto úvahou se můžeme podívat i na erotické scénky v reality show. Jestliže nechceme, aby se naše děti dívaly špehýrkou na sprchující se sousedku, i kdyby se jí to

nakrásně líbilo, tak stejně bychom neměli dovolovat dětem, aby se dívaly pomocí televize na sprchující se Hanku, Reginu či opilého Jaroslava. Toto není otázka pruderie, ale výchovy. Výchovným cílem totiž je, aby si děti prošly svým tempem sexuálním zráním - plaché pohledy, vzájemné pokřikování skupin holek a kluků, posílání zamilovaných psaníček, první nesmělé polibky za garážemi, velké tragedie prvních zhrzených lásek atd. O toto období nechceme naše děti ochudit. Psychosexuální zrání je totiž optimální, pokud probíhá svým přirozeným tempem a není urychlováno nevhodnými podněty ze světa dospělých. Zkrátka stejně jako nechceme, aby do sexu zaučovala našeho syna nadržená sousedka, nějaký opilec (nebo sexuální matador), tak nechceme, aby totéž dělala Regina či Jaroslav (resp. Saša) prostřednictvím televize.

Jiným příkladem nevhodného sexualizovaného chování je Emil, který si při tanci stahuje trenýrky (vv 27.8.). Chceme snad, aby tento model napodobovaly třeba třetíáci při hodině tělocviku, když paní učitelka pustí hudbu z magnetofonu? Když může Emil napodobovat se zahradní hadicí močení do bazénu, proč nemohou do bazénu močit oni ze startovního můstku? Na základě jaké úvahy je chce paní učitelka pokárat či jim dát poznámku do sešitu?

Ve směru této úvahy je zřejmé, že nejde jen o to, zda děti uvidí či neuvidí obnažené prso Reginy či zadek Emila, ale celkově sexualizované chování, které dětem není vlastní a které by měly poznávat samy a přirozeným tempem. (Například osahávání účastnic ve vířivce - bb; náznaky orálního sexu při okusování ovoce z polonahého těla - vv)

Chápeme, že lidé si mohou dávat jako dárek k narozeninám striptérku (bb 18.9.), ale normální rodiče toto zařazují do noci, kdy jejich děti už spí. Je to jakési půlnoční překvapení určené pouze pro dospělou společnost. Big Brother to však předvádí dětem krátce po osmé hodině.

Stejně tak je nevhodné, aby pořady, které sledují děti, využívaly pornohvězdy jako hosty a komentátory dění. Tímto výběrem hostů totiž televize ukazuje, kdo je jejich cílová skupina a jakou kategorii pořadů reality show představují. Kdyby jim šlo o zahrádkáře, tak by si povolaly Přemka Podlahu. Kdyby jim šlo o malé děti, tak by tam byla Dáda Patrasová. Kdyby šlo o hudební scénu, tak by přišel třeba Michael Kocáb. Tedy již samotný fakt, že hostem pořadu je pornohvězda, se dává jasně najevo, že se jedná o pořad, který není rozhodně cílen pro dětskou populaci, není ani pro ni vhodný. Tím je ipso facto dána i doba, kdy by měl být vysílán.

Z těchto důvodů je třeba považovat i zobrazování nenásilných erotických scén v televizi (ať s odhalováním pohlavních orgánů či bez) jako principiálně nevhodné a škodlivé pro zdravý a přirozený psychosexuální vývoj dětí.

Instrumentální a utilitární vztah k lidem

Využívání druhých lidí jako neživých nástrojů pro svůj prospěch je typické pro poruchy osobnosti (psychopaty). Spočívá v tom, že nerespektujeme city a prožívání druhého člověka, ale používáme jej jen jako věc pro uspokojení svých potřeb.

Tento přístup k lidem nemají jen účastníci, ale i samy televize. Leoš Mareš motivoval diváky, aby hlasovali pro návrat Filipa do vily. Prozradil divákům, že ten den tam byla matka Leny s jejím přítelem Romanem. Lena se totiž ve vile zamilovala právě do Filipa. Leoš Mareš bezostyšně rozváděl představu, jak bude asi Roman trpět, když uvidí, jak Lena projevuje náklonnost Filipovi.

Je třeba si uvědomit, že ani Roman, ani matka Leny nejsou dobrovolnými účastníky této soutěže. Jejich city nemohou být takto dávány v plen, protože je to jistě bolí. Televize Nova ústy Leoše Mareše je však bez jakýchkoli skrupulí poníží, aby získala víc SMS při hlasování o návrat Filipa. Toto je téměř učebnicovou ukázkou utilitárního a nástrojového využívání lidí, které psychologie rozhodně nepovažuje za zdravý přístup k lidem. Neschvalovala je ani klasická etika, která pro toto sobecké a bezdůvodné kompromitování druhých lidí používala dnes poněkud archaicky znějící termín "nactiutrhání".

Za velmi nežádoucí musíme považovat utilitární chování k lidem v oblasti partnerských vztahů. Například v bb dostane družstvo za jednoho rozčíleného muže jeden bod. Vedoucí družstva vymyslel, že se pokusí rozčílit druhého tím, že mu přebere holku. Té pak nalhává, jak o ni má zájem. Opět je zjevné, že by děti v době nástupu puberty neměly být vystaveny takovým vzorům cynického, instrumentálního a utilitárního přístupu k ženám. Samozřejmě, že se s ním ve svém životě setkají, ale zde to může být předčasná indoktrinace, navíc je toto chování odměněno a oceněno Velkým bratrem: "*Vedl sis velmi dobře*".

I když je zřejmé, že takové chování se opravdu zákonitě vyskytuje u určité patologické skupiny obyvatel (např. je typické pro manipulátory a vězeňskou populaci), přesto je zřejmé, že by televize Nova neměla takové zacházení s lidmi prezentovat jako neproblematické, či dokonce sympatické.

Televize nechtějí nést odpovědnost za závadné chování svých účastníků

Zavadné je i mnohé chování účastníků. Televize mají sklon připisovat jejich selhání pouze jim, ale problém je v tom, že ony tyto vzory přeposílají do domácností a ony režírují

celý program. Například jeden účastník se chlubí (bb 30. 8.), že vypaloval na černo CD a prodával je svým kamarádům, kteří byli *"tak blbí"*, že je koupili za desetkrát předraženou cenu. Daný účastník toto své chování komentoval slovy: *"Já si nemyslím, že je to až takovej velkej problém."* Okrádat kamarády, autory i stát je tedy prostřednictvím televizi presentováno jako vcelku nevinné chování. Je zřejmé, že takové prostředí ohrožuje děti na zdravém morálním vývoji, ať jsou v něm bezprostředně, nebo s pomocí televize. Ta je totiž odpovědná za zveřejňování takových příkladů.

Stejně tak nemůže televize pochválit bezcharakterní přístup k lidem, který byl zmíněn v předchozím odstavci: *"Přebírám kamarádovi holku jen proto, aby získal bod. Nejde mi ani o kamaráda, ani o city ženy."*

Pokleslé chování a vyjadřování

I když dávno pominul důraz na čistotu jazyka, který byl velmi v módě během národního obrození, přesto výchovným cílem je a bude naučit děti se kulturně vyjadřovat. Důvodů je několik. Každý dospělý člověk se musí naučit několik způsobů vyjadřování - od neformálních až po stylizované, psané i mluvené. V životě bude potřebovat jednat s úřady, napsat petici či stížnost, vystoupit a obhájit své názory na podnikovém meetingu či v televizi, jednat s lidmi na různých úrovních. Tato nabytá schopnost slušné mluvy a kultivované komunikace pak otvírá dveře v životní kariéře a je podmínkou nutnou pro další růst. Úroveň mluvy, stejně jako úroveň oblečení, je zároveň i nepřímou, heuristickou známkou, podle které posuzujeme celkové úrovně druhého člověka při prvním dojmu. (Ne nadarmo se říká: *Šaty dělají člověka.*)

Naučit se neformální vulgární jazyk není nic obtížného, ale umět používat spisovný a formální způsob vyjadřování je opravdu umění, které se člověk učí celé roky. Proto se rodiče již od útlého věku snaží s dětmi hovořit alespoň obecnou češtinou bez vulgarismů, se správnou gramatickou stavbou a ne v úsečných větách plných slovní vaty ("vole"), vulgarismů a citoslovcí.

Mnoho posudků obhajuje vulgarismy v reality show, že nepřesahují míru, kterou známe z ulice, například poukazem, že tato slova mnohdy znají i děti z mateřské školy. Nicméně se zapomíná, že zde nejde o to, co děti znají. Usilujeme, aby se v dětech vypěstovalo vědomí, že slušná mluva je důležitá dovednost pro jejich život, že musejí umět komunikovat na úrovni, která jim získá respekt v životě.

Opět tedy musíme konstatovat, že je krátkozraké posuzovat mluvu v reality show pouze na úrovni vyřčených vulgarismů, či podle toho, zda určité slovo již děti v tom daném věku

znají či ne. Stejně tak ani lepší či horší "vypívávání" vulgarismů neskryje celkově primitivní způsob vyjadřování a stavbu vět.

Potřeba hodnotového a morálního hlediska

Do období puberty usilujeme, aby děti zvnitřnily hodnotový systém. Ten spočívá v jasném vědomí: *"I když mám různé sklony, tak to neznamená, že tyto sklony mohu bez výhrad následovat."* Dospělý člověk si uvědomuje, že je více hodnot a mezi nimi hledá vyvážené optimum.

Například každý dospělý je čas od času přetížen prací, ale zároveň si uvědomuje, že práce má v jeho životě nezastupitelné místo a v té či oné podobě dává jeho životu smysl. Tuto zdravým způsobem rozdvojenou psychiku děti a často ani adolescenti nemají. Jestliže nadávají na práci, berou to až děsivě doslova.

Například šetření ukázalo, že za brutální vraždou dívky v Bílině, byli její dva kamarádi a jejich chlapec, se kterým donedávna chodila. Tito tři kluci byli členy větší skupiny asi 10 - 15 jinak zcela "normálních" středoškoláků, kteří se pravidelně scházeli a vymýšleli, že zabijí a snědí nějakého anonymního člověka, například dítě, natočí to – a pak to video draze prodají "perverzním Němcům": *"Budeme se válet na Bahamách místo toho, abychom jako spokojený český občan běhali jako kokoti a vydělávali si nějakých 15000,-"* Takovou větu možná někdy pronese i dospělý, ale ten má zároveň ve své hlavě jakési druhé já, které mu říká: *"To jsou stejně jen kecy. Můj život má smysl a více mě přes veškeré obtíže baví, i když jsem právě ten 'spokojený český kokot, který běhá za 15000 měsíčně."* Tato vražda se tedy jeví jako zmaterializovaný reklamní slogan: "Nevaž se, odvaž se."

Obě reality show předvádějí mnoho takto problematického chování bez jakékoliv presentované distance. Například moderátoři obou show naprosto bez obalu hovoří o prima *šmírování*. U adolescenta můžeme předpokládat, že jaksi ví, že šmírování není správné. Možná bude mít problémy zdůvodnit proč, ale každopádně bude cítit, že je se jedná o něco nepatřičného. Děti však tento neproblematizovaný postoj televize budou přebírat doslova - *"na šmírování není nic špatného, konec konců všechny reality show jsou šmírováním"*. Televize ani v nejmenším nevysvětluje, že šmírování v případě reality show je podmíněno explicitním a vědomým souhlasem účinkujících.

Druhou oblastí, kterým se obě reality show vyhýbají, je vytváření tzv. *kognitivních disonancí*, které by se daly vyjádřit slovy: *"Ne vždy je mé chování v souladu s tím, co vyžaduje daná situace, nebo co je správné udělat."* Tyto kognitivní disonance by však utlumily prožívané a předváděné emoce, proto televize nechávají mnohé závadné chování bez

komentáře. I tyto kognitivní disonance jsou nezbytnou součástí morálního zrání, protože udržují napětí mezi ideálem a stávajícím stavem, a tím vytvářejí soustředěné úsilí, které vede k osobnostnímu zrání.

Tyto pořady, které jsou vývojově určeny pro věk adolescence a výše, proto předpokládají, že nemusí opakovat zdánlivě triviální fakta: *"Normálně je špatné šmírovat, ale zde je to dovolené, protože nám to účastníci dovolili."* Nicméně na tyto pořady se neřívají jen adolescenti, ale i malé děti, kde uvedená věta rozhodně není samozřejmostí.

Tuto absenci hodnotového a morálního hlediska je tedy nutno považovat za škodlivou pro děti a tedy i proto by tento pořad neměl být vysílán v časech, kdy se na něj mohou dívat i šestileté děti.

Motivační struktura

Většina úkolů v probíraných reality show má negativní strukturu. Jde o to vyvolat konflikt či napětí. Odměňování či trestání je ve většině případů vedeno přes alkohol, cigarety, tj. přes návykové látky, a dále sex:

Dárek k narozeninám - striptérka s cigaretami za tangami a vozík šampaňského. Motivace k úkolům - nedostanete alkohol a cigarety: *"Jestliže žadoníš o cigarety - musíš ukrást svým kamarádům oblečení, které nedostanou zpět, pokud tě chytanou."* Toto chování pochvalně komentoval Leoš Mareš: *"Šlo jí to skutečně fantasticky"*. Ve vyvolených zase mají za úkol zhatit dobrou náladu dýmovníci atd.

Jestliže reality show mají být pořadem, který mohou sledovat i děti, pak by se v ní neměly objevovat situace, kdy jedinou motivací morálně pochybného chování je jen opatřit si návykové látky. Je skutečně nevhodné, aby děti viděly, že když je člověk závislý na "hulení" (jak to nazývá Leoš Mareš), tak je možné si opatřit cigarety krádeží, která může být provedena "fantasticky".

Obecně je již absurdní, že se používá **naschvál jako součást hry**. Představme si, že by nám děti po návratu z letního tábora vyprávěly, že jim vedoucí dali úkol, že mají někomu polít věci kafem či meltou a on pak musel chodit celý týden v jedněch slipech. K tomu je třeba podotknout, že hlavním výchovným prostředkem není poučování či vysvětlování, ale nápodoba. I kdyby hlasatelé jakkoli kritizovali dané chování, přesto příklad účastníků je silnější. (Již od antiky přeci známe: Verba movent, docent, exempla trahunt - Slova učí, příklady táhnou.) ***

V dětských hrách je nepředstavitelné dávat úkoly stylu: *"Jdi a udělej druhému něco naschvál, aby se rozčílil."* Má-li to tedy být pořad, který je pro děti minimálně neškodný, pak

se nesmí používat ze strany autorit (tj. televize) instrukce k děláni naschválů kamarádům a s následnou pochvalou, že úkol byl dobře proveden, že opravdu kamarády dobře rozzuřil. Naopak pokud vím, tak nikdy nedostali účastníci úkol, který by byl podmíněn například slušnou mluvou ("*Když celý den neřeknete sprosté slovo, pak...*").

Proč vysílat tento pořad po 22. hodině

Namátkově jsem se ptal různých lidí (například učitelek, redaktore, matek ap.), zda se jejich děti na tento pořad dívají. Dostalo se mi odpovědí, že se nejen na něj dívají, ale že prý i televize před školami dělá "nábor", nebo že sedmáci si ve třídě hrají na VyVolené a dávají si vzájemně úkoly. Jak bylo řečeno, tato hra je pro děti do patnácti let zásadně nevhodná, ale od rodičů a vychovatelů se vyžaduje velké úsilí uchránit děti a nedovolit jim sledovat tyto pořady, právě proto že jsou vysílány v hlavních vysílacích časech a že se na ně dívá velké procento dětské populace. Dítě pak bývá vyděleno z kolektivu a musí si těžko obhajovat hodnoty své rodiny vůči většině a to i přesto, že má objektivně pravdu. Tedy tento pořad, který je určen pro vývojově starší stádia, by neměl být vysílán v době, kdy většina dětí ještě nespí.

Závěr

Posuzované reality show představují program určený pro adolescenci a mladší dospělost. Kdyby v zobrazovaném prostředí se pobývaly děti do patnácti let, vážně by to ohrozilo jejich psychický, fyzický i morální vývoj. Pokud tedy jsou děti účastníky takového prostředí prostřednictvím televize, nemůže to mít pro ně jakýkoli neutrální, natož blahodárny vliv. Naopak je jisté, že tento druh pořadu je pro ně zcela nevhodný. V rozsahu, v jakém jej české děti sledují, je tedy může vážně poškodit na psychickém i morálním vývoji a neměl by být vysílán během dne, tj. jak stanoví zákon, od 6 do 22 hodin.

Dodatek: Zásady pro rodiče ohledně vztahu dětí a televize

Vzhledem k panující výchovné nejistotě rodičů ohledně vhodnosti či nevhodnosti televize, bylo by dobré, aby televizní společnosti či RRTV opakovaně doporučovaly rodičům následujících pět zásad, které mohou ochránit děti před negativním vlivem televize:

- 1) Žádná televize do dětského pokojíčku.**
- 2) Nepouštět televizi, pokud nevíme předem, na co se chceme dívat.** Nepouštíme televizi bezmyšlenkovitě jako kulisu, nebo abychom se podívali, co zrovna dávají. Díváme se jen na pořady, které si předem vybereme v programu. Jinými slovy dětem podle programu schvalujeme, na co se mohou dívat.
- 3) Díváme se maximálně na jeden až dva vybrané pořady denně.** U dětí by se měl snížit průměr sledování televize na přibližně 1,5 hodiny denně (jeden film). Pokud je v televizi více zajímavých a hodnotných pořadů vhodných pro děti, pak je nahrajeme na video a pustíme jim je v jiný den, kdy v televizi nic zajímavého není.
- 4) Nevystavujeme děti podnětům, které nechceme, aby viděly v realitě.** Zda je pořad vhodný pro děti posoudíme nejlépe podle toho, že si odpovíme na otázku: "Šli bychom v realitě s dětmi mezi zobrazované lidi? Nechali bychom je v realitě jen tak se koukat na zobrazovanou scénu, byť z bezpečné vzdálenosti?" Pokud je naše odpověď záporná, pak stejně nenecháme naše děti dívat se na tyto scény prostřednictvím televize.
- 5) O shlédnutých pořadech si s dětmi povídáme a rozebíráme je.** Jedná se samozřejmě o neformálně vedené hovory, které začínají tím, co samotného rodiče zaujalo. "Ale stejně to bylo zajímavé, že utekl, i když věděl, že se ona musí vrátit..." Je zřejmé, že cílem těchto rozhovorů není primárně rozbor hodnot či moralizování. Například u filmů či reality show jde především o to, aby děti rozuměly viděným scénám, uměly je interpretovat, vyčíst emoce a psychiku účastníků.